

Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşu Algıları

Elif IŞIK DEMİRHAN*

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; altıncı sınıf öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına ilişkin algılarını açığa çıkarmaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimden yararlanılmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çalışma; 2018-2019 eğitim öğretim yılının 1.döneminde Ankara'nın Etimesgut ilçesinde farklı devlet okullarında öğrenim gören 14, 6.sınıf öğrencisi ile görüşme yapılması sonucunda hazırlanmıştır. Katılımcı öğrencilerin 7'si kız 7'sini ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularına göre; 6.sınıf öğrencileri Sivil Toplum Kuruluşunu "gönüllülük" ve "yardım" değerleri ile açıklamaktadır. Öğrencilerin bildiği Sivil Toplum Kuruluşlarını Kızılay, Yeşilay, TEMA, LÖSEV, TEV, MEV, Mehmetçik Vakfı, Akut, TEGV, AÇEV oluşturmaktadır. Katılımcıların uluslararası alanda sivil toplum kuruluşu bilmediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kurmak için en fazla ilgi gösterdiği Sivil Toplum Kuruluşunun engelli insanlar için olduğu açığa çıkarılmıştır. Katılımcılara göre en önemli çalışmaları yapan Sivil Toplum Kuruluşunun Kızılay olduğu görülmüştür. 14 öğrencinin tamamının Sivil Toplum Kuruluşu faaliyetine katılmadığı fakat katılmak istediği tespit edilmiştir. Öğrenciler Sivil Toplum Kuruluşu kurma ihtiyacını "insanlara yardım etmek" teması doğrultusunda açıklamıştır. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşlarına üye olma konusunda pozitif algıya sahip olduğu açığa çıkarılmıştır. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşlarının toplumsal yaşama sağladığı katkının farkında oldukları tespit edilmiştir. Fakat Sivil Toplum Kuruluşlarının devleti yönlendirebilecek güce sahip olabileceğinin farkında olmadıkları açığa çıkarılmıştır. Temel amacı haklarını ve sorumluluklarını bilen; etkin vatandaş yetiştirmek olan Sosyal Bilgiler dersinde Sivil Toplum Kuruluşları tüm boyutlarıyla öğretilmelidir. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşlarına olan pozitif algılarının somut yaşantı ile pekişmesi için okullar, bazı Sivil Toplum Kuruluşları ile iş birliği içinde olmalıdır. Uluslararası alanda etkileşimin zirvede olduğu küreselleşen dünyada, bireyler farklı ülkelerde eğitim görmekte ve iş yaşamına başlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarının da farkında olmaları gerekmektedir. Merkezine insanı alan Sivil Toplum Kuruluşlarının yanı sıra çevre ve hayvanlar için kurulan Sivil Toplum Kuruluşlarına da ders içi etkinliklerde daha fazla önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşu; Sosyal Bilgiler; Algı; Nitel Araştırma; Öğrenci.

Sixth Grade Students' Perceptions of Civil Society Organizations

ABSTRACT

The purpose of this research; to reveal the perceptions of sixth grade students about Civil Society Organizations. In the study, interview method was used from qualitative research methods. The semi-structured interview form developed by the researchers was used in the study. The descriptive analysis approach was adopted in the analysis of the data. This work; In the first term of 2018-2019 academic year, it was prepared as a result of interviews with 14 sixth grade students from different public schools in Etimesgut district of Ankara. Of the participants, 7 were female and 7 were male. According to the

findings of the study; sixth grade students explain Civil Society Organization with volunteering and aid values. Civil Society Organizations known to the students are Red Crescent, Yesilay, TEMA, LÖSEV, TEV, MEV, Mehmetçik Foundation, Akut, TEGV, AÇEV. It was determined that the participants did not know the non-governmental organizations in the international arena. It was revealed that the Civil Society Organization, where the students were most interested in founding, was for disabled people. According to the participants, it was seen that the Civil Society Organization which is the most important work was the Red Crescent. It was determined that all 14 students did not participate in the activities of the NGO but wanted to participate. The students explained the need to establish a non-governmental organization on the theme of "helping people". It has been revealed that students have a positive perception of membership in Civil Society Organizations. It is determined that students are aware of the contribution of civil society organizations to social life. However, it was revealed that Civil Society Organizations were not aware that they could have the power to direct the state. Civil Society Organizations should be taught in all aspects of the Social Studies course, whose main objective is to educate active citizens who know their rights and responsibilities. Schools should cooperate with some non-governmental organizations to ensure that students' positive perceptions of Civil Society Organizations are reinforced by concrete experience. In a globalized world where interaction is at the top of the international arena, individuals are educated in different countries and begin their work life. For this reason, students should also be aware of international Civil Society Organizations. In addition to human-centered Civil Society Organizations, Civil Society Organizations established for the environment and animals should be given more importance in in-class activities.

Keywords: Civil Society Organization; Social Studies; Perception; Qualitative Study; Student

GİRİŞ

Sivil toplumun kökeni Antik Çağ'a kadar uzansa da bugünkü anlamıyla sivil toplum batıda sanayi devrimi sonrası başlayan 12. ve 19. yy. arasında siyasal ve toplumsal değişimler sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Antik Çağdan Yeniçağ'a kadar sivil toplum ve devlet arasında açık bir ayrım yapılmamış ve aralarındaki farklılık ortaya konulmamıştır (Doğan, 2002).

Sivil toplum kavramını ilk kullanan ise Aristo'dur, "Politika" adlı eserinde "koinonia politike" olarak kullanmıştır. Ancak sivil toplum kavramını "politik düzen", "topluluk" gibi kavramlardan ayırt edici bir tanım olarak kullanmamıştır. Bu kavram hem insanların kendi aralarında yaptıkları sözleşmelerle bir arada yaşamalarını hem de özgür ve eşit ilişkileri olan insanların bir arada yaşamasını anlatmaktaydı (Duman, 2003).

Taylor'a göre, sivil toplumun varlığından bahsedilebilmesi için sivil toplum kuruluşlarının devletin himayesinde olmaması ve bu kuruluşların kendi faaliyetleri ve yapılanmaları hakkında kendilerinin karar vermesi gerekmektedir (Yıldırım, 2004). Yılmaz'a göre de "sivil toplum" devletin gücünün dışında kendi ilke ve kurallarına göre işleyiş sağlayan özerk alandır (Yılmaz, 1997). Arslan ise devlet politikalarını belirleyebilmede etkili olmalarının gerekliliği üzerinde durmuştur (Arslan, 2001).

Genel olarak Sivil Toplum Kuruluşları, dernekler, odalar, vakıflar, sendikalar ve diğer bazı (baro, cemiyet, vb.) örgütlenmeler olarak ifade edilebilmektedir (Güder, 2005, s.11-21). Toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma

görevi yapan öneriler sunan her türlü birlik, sivil toplum örgütü olarak adlandırılmaktadır (www.tdk.gov.tr).

Klasik sivil toplum kuramcısı Tocqueville'ye göre, bireyler kendi düşüncelerini savunmak, yaymak için dernek gibi sivil toplum kuruluşları altında bir araya gelirler. Amaçları görüşlerinin haklı olduğunu anlatmak, yaymak ve grubun amaçlarına ulaşmaktır. Tocqueville, toplumu üç alana ayırmaktadır. Birincisi siyasi temsil sistemi, parlamenter meclisleri, bürokrasisi, polis ve ordusuyla devlettir. İkincisi özel çıkar ve ekonomik etkinlik alanı olan sivil toplumdur. Üçüncüsü ise siyasi toplumdur ve onun esası da bir araya gelme (dernekleşme) sanatının tam gelişmesidir (Doğan, 2002).

Çatışmacı sivil toplum kuramcısı Marks 'a göre sivil toplum devlete bağımlı değildir aksine devlet topluma bağımlıdır devletin sivil toplum tarafından belirlendiği varsayılmıştır. Dolayısıyla devletin faaliyetleri de hâkim sınıfın çıkarları doğrultusunda gerçekleşmektedir (Erdoğan, 1998).

Taylor' a göre, sivil toplum kuruluşlarının en önemli işlevleri siyasi iktidara nüfuz etmek, siyasi iktidarı parçalayarak ademi merkezi hale getirmek ve bireyleri otoritenin baskısına karşı korumak böylece despotizme karşı güvence oluşturmaktır. Siyasal duyarlılığı artırma amacı da taşıyan sivil toplum kuruluşlarının farklı düşünceleri dile getirme fonksiyonları, farklı grupların sistemden yabancılaşmalarını da önler. Böylece bireylerin yabancılaşması yerine kendilerini daha rahat ifade edecekleri bir rejim olacak ve bu şekilde istikrar sağlanmış olacaktır (Yıldırım, 2004).

Geçmişten günümüze sivil toplum anlayışı dört aşamada gelişme göstermiştir: (1) Antik Çağda bireylerin hak ve yetkilerini devleti temsil eden kişiye verdiği dönem (devlete bağlı sivil toplum), (2)Burjuvazinin örgütlenme alanı olarak görüldüğü devlete karşı savunma olarak algılandığı dönem, (3)Sivil toplumdaki sosyal grupların ve toplumdaki sınıfların çatışması ve aralarındaki ilişkinin devlet tarafından düzenlendiği dönem, (4)Sivil toplum üzerinde devletin düzenlemesine karşı çıkıldığı dönemdir (Gözübüyük Tamer, 2010).

Türkçe' de sivil toplum kuruluşları olarak kullanılan kavramın İngilizce'si 'non-governmental organizations' olup, hükümet dışı örgütler ya da devlet dışı örgütler anlamında kullanılmaktadır. Çeşitli kültürlerde farklı adlarla anılan sivil toplum kuruluşları; halk yararına çalışan, demokrasinin ilerlemesine katkı sağlayan, ticari bir gayesi olmayan, devlete bağlı olmadan hareket edebilen, kişilerin ortak amaç ve hedeflerine bakıldığında ise, siyasal iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturarak etkileyebilen bir organizasyon çeşididir (Karakurt Tosun, 2007).

Geçmişte Türk coğrafyasına baktığımızda özellikle Anadolu da Ahi Evren tarafından ortaya çıkarılan hem mesleksi girişimciliğin kökleri olarak hem de Anadolu da mesleki Sivil Toplum Kuruluşu örgütlemesi olarak Ahilik (kardeşlik) öne çıkmıştır (Akdemir, 1996 s.41-44).

Osmanlı Devleti'nde sivil toplum kuruluşu gelişimi Tanzimat sonrası dönemde olmuştur. Bu dönem de çok sayıda sanat ve meslek okulu açılmıştır. Osmanlı Devleti'nde modern anlamda ilk sivil toplum kuruluşu "Cemiyet-i Tıbbiye-i Şahane (1856)" olmuştur. II. Abdülhamit döneminde meclisin kapatılmasıyla sivil toplum kuruluşları da kapatılmıştır. II. Meşrutiyet döneminde ise derneklere devlet yardımı başlatılmıştır (Koç, 2005).

Cumhuriyet döneminde çok partili hayata geçişle birlikte 1946'da 733 olan dernek sayısı 1960'da 18.958'e yükselmiştir (Duman, 20003). Sonraki süreçte 1980 öncesi döneme baktığımızda dernekleşme oranında azalma olmuştur. Türk Kadınlar Birliği ve Türk Ocakları gibi dernekler kapatılmıştır. Bu dönemde parti denetiminde faaliyet gösteren Halk Evleri kurulmuştur. Toplumsal kalkınma amacıyla Köy Enstitüleri kurulmuştur.

Türkiye'de idari yapının esas özelliği merkeziyetçi yönetilmesidir. Bu nedenle batıdaki gelişmelerin aksine Türkiye'de sivil toplum alanı yeterince gelişmemiştir (Yılmaz, 1997).

Günümüzde doğrudan demokrasinin uygulanması mümkün değildir. Temsili demokraside 21. yüzyıl dünyası için tek başına yeterli değildir. Katılımcı demokrasinin olmazsa olmazı da sivil toplum kuruluşlarıdır. Temel amacı etkin vatandaş yetiştirmek olan Sosyal Bilgiler dersinde sivil toplum kuruluşlarının önemi tüm boyutlarıyla öğrencilere kavratılmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, altıncı sınıf öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına ilişkin algılarını incelemektir. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Altıncı Sınıf Öğrencileri(nin)

1. Sivil toplum kuruluşuna yönelik algısı nasıldır?
2. Türkiye ve Türkiye dışındaki sivil toplum kuruluşlarından hangilerini bilmektedirler?
3. Hangi Alanda bir sivil toplum kuruluşu kurmak istiyorlar ve altında yatan düşünce nedir?
4. Hangi sivil toplum kuruluşunun faaliyetini daha önemli görüyorlar ve nedeni nedir?
5. Bir sivil toplum kuruluşunun faaliyetine katılmış mıdır ya da katılmak istemekte midir?
6. Sivil toplum kuruluşlarının ortak ve farklı özelliklerini biliyor mu?
7. Bireyleri sivil toplum kuruluşu kurmaya yönlendiren sebebin ne olduğunu düşünüyor?
8. Her birey için sivil toplum kuruluşuna üye olmayı ihtiyaç olarak görmekte midirler?
9. Sivil toplum kuruluşlarının toplumsal yaşama katkısını bilmekte midirler?

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile yapılmıştır. Çalışmada karmaşık ve duygusal problemlerin aydınlatılmasına yardımcı olması, istenilen bilginin noksatsız olarak ve derinlemesine elde edilebilmesi, alınan yanıtlara anında dönüt vermeye olanak sunması, farklı ve anında değişebilen koşullara uyum sağlayabilme esnekliği olması, soruların sayı ve sırasını değiştirme fırsatı sunması gibi özelliklerinden dolayı yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır (Ekiz, 2003). Nitel araştırma, gözlenemeyen insan eylemlerinin temel nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırmacılar, insanların kendi dünyalarını ve kendi dünyalarında edindikleri deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarıyla ilgilenir. Nitel araştırmacıların temel amacı durum, olgu ve olayları katılımcının bakış açısından anlamaktır (Merriam, 2009).

Katılımcılar

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim- öğretim yılı 1. döneminde Ankara ili Etimesgut ilçesinde sekiz farklı ortaokulda öğrenim görmekte olan 14, altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların 7 tanesini kız, 7 tanesini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme, nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşmenin güçlü özelliklerinden biri, gözlenemeyenler hakkında bilgi edinmeyi sağlaması ve gözlenenler hakkında ise alternatif açıklamalar yapılmasına imkân sağlamasıdır (Glesne, 2012). Yarı-yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme arasında yapılan görüşmelerdir (Karasar, 2006). Yarı-yapılandırılmış görüşmede, görüşmeci genel olarak bir yol haritasına sahiptir ancak görüşülen kişinin ilgi ve bilgisine göre araştırmanın genel çerçevesi içinde farklı sorular sorarak konunun farklı boyutlarını ortaya çıkarmaya çalışır. Görüşmeci, hem konuya ilişkin yeterli bilgi edinme, hem de görüşmeyi belli bir seyirde götürme imkanına sahiptir. Ayrıca, görüşülen kişiye de kendisine göre önemli olan noktaları vurgulama olanağı sağlamış olur.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sürecinden toplanan veriler, katılımcılara yöneltilen sorular temelinde kategorilere dönüştürülmüştür. Öncelikle betimsel analize yönelik araştırma sorusu ve bu soruyu açımlayan sonda sorulardan bir yapı iskelesi oluşturulmuştur. Bu bağlamda veriler kategoriler altında organize edilmiştir. İkinci aşamada veriler anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilerek alıntılarının seçimine karar verilmiştir. Bu suretle katılımcılardan seçilen alıntı ifadelerinin açık, anlaşılır ve tutarlı olmasına, yaşantılara uygunluğuna, ifadelerin inandırıcılığına, önemine ve araştırma konusu ile doğrudan ilişkili olmasına özen

gösterilmiştir. Üçüncü aşamada, organize edilen veriler tanımlanmış ve araştırma raporunun bulgular kısmında doğrudan alıntılar yapılmıştır. Alıntılara yer verilirken, her bir katılımcıya bir numara verilmiş ve K1'den K14'e kadar kodlamalar kullanılmıştır. Dördüncü aşamada ise daha önce tanımlanmış olan bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

Altıncı sınıf öğrencilerinin sivil toplum kuruluşlarına yönelik görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Bu aşamada aşağıda sırayla her bir soru ve buna ilişkin görüşleri açıklanmıştır.

1. "Sivil toplum kuruluşu nedir?" sorusunu öğrenciler toplumsal yaşamda ihtiyaçları karşılamak ve yardım etmek için oluşturulan gönüllü kuruluşlardır, ortak paydasıyla cevaplamışlardır.

a) Gönüllülüğü ön planda tutanlar

K1, K2, K4, K9, K11

K1: "Sivillerin bir araya gelip gönüllülük esasıyla kurduğu kuruluştur."

K2: "Gönüllük esastır. Durumu olmayan kişilere yardım yaparlar. Eğitim, sağlık gibi"

K4: "Bir yerin gönüllü olmasıdır."

K9: "Halkın ihtiyacından dolayı oluşturulmuş gönüllü insanların maaş almadan yaptıkları topluma hizmet amacındaki işlerdir."

b) Yardımseverliği ön planda tutanlar

K3, K5, K6, K7, K8, K12

K3: "Sivil toplum kuruluşu bazı yardım merkezleridir."

K6: "İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için bir araya gelen kuruluşlardır."

K7: "İnsanlara yardım etmek"

K12: "Sivillerin kendi aralarında kurdukları, insanlara yardım etmek amacıyla kurulan kuruluşlardır."

c) Diğer farklı yanıtlar

K10: "Bilmiyorum"

K13: "Canlıları ve varlıkları korumak amacıyla kurulan kuruluştur."

K14: "Halktan insanların bir araya gelip belirli bir amaçla kurmuş olduğu kurumlara verilen isimdir."

2. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarını yazınız.

a) Kızılay: K1, K2, K3, K6, K8, K9, K11, K12, K13, K14

b) Yeşilay: K1, K2, K3, K6, K9, K11, K12, K13, K14

c) TEMA: K1, K6, K11, K12, K13, K14

d) ÇEVKO: K1

e) Dariüşşafaka: K1, K3, K9

f) TEV: K2, K8

g) MEV: K4

h) Mehmetçik Vakfı: K4, K11, K14

i) LÖSEV: K4, K11, K13, K14

i) AKUT: K9

j) TEGV: K9

k) AÇEV: K9, K11, K12

K7 ve K10 "bilmiyorum" yanıtını vermiştir.

K5'i ise UNESCO VE UNİCEF 'i Türkiye'deki sivil toplum kuruluşu olarak bilmektedir.

3.Türkiye'dekiler dışında bildiğiniz sivil toplum kuruluşu var mı, varsa nereden öğrendiniz yazınız.

Bu soruya 12 katılımcı "bilmiyorum" yanıtını vermiştir. Farklı iki devlet okulunda öğrenim gören K1 ve K9 ise UNESCO cevabını vermiştir. Derste öğrendiklerini dile getirmişlerdir.

4.Sivil toplum kuruluşu kursaydınız ne üzerine kurmak isterdiniz? (Çocuklar, hayvanlar, doğa, hasta insanlar, engelli insanlar vb.). Bu soruya öğrencilerin büyük çoğunluğu engelli insanlar için kurmak istediklerini dile getirmiştir.

a) Engelli insanlar için kurmak isteyenler: K1, K3, K8, K10, K12, K13, K14

K14:" Ben olsaydım engelli insanlar üzerine bir kuruluş kurardım. Çünkü onlar zaten hayata 1-0 geride başlıyor ve insanlardan gelecek ufacık bir güler yüze bakıyorlar. Benim abimde engelli ve tarz dernekler hiç değilse onun sevinmesini sağlıyor."

b) Hayvanlar için kurmak isteyenler: K3, K4, K5

K4:" Hayvanlara, çünkü bazı insanlar hayvan sevmiyor ve öldürüyorlar bu yüzden hayvanlara kurardım."

c)Hasta insanlar için kurmak isteyenler: K7, K8, K13

d)Kız çocuklarını korumak için kurmak isteyenler: K9

e) Spor üzerine için kurmak isteyenler: K11

f) Çocuklar için kurmak isteyenler: K12

g) Eğitim ve sağlık: K2

h) Virüsle mücadele için: K6

K6:" TVMA (Türkiye Virüsle Mücadele Akademisi)

5.Sivil toplum kuruluşlarından sizce en önemli çalışmaları yapan/yapanlar hangileridir? Neden?

a) Kızılay olduğunu düşünenler: K2, K3, K6, K9

K2:" Kızılay çünkü insanlara yardım ediyor."

K6:" Kızılay, çünkü insanları sokakta bırakmadı can kurtardılar."

K9:" Kızılay çünkü insanlar için en önemli şey kan bağışdır."

b) Mehmetçik Vakfı olduğunu düşünenler: K4

K4:" Mehmetçik Vakfı çünkü askerlere yardım ediyor."

c)LÖSEV olduğunu düşünenler: K11

K11: "Bence LÖSEV çünkü hasta çocuklara umut olup onlara hayata tutunma amacı oluşturabiliyorlar."

d)Yeşilay olduğunu düşünenler: K9, K12

K9:" Alkol, sigara, uyuşturucu gibi bağımlılık yapan maddelerden insanları uzak tutar."

K12:" Yeşilay'dır çünkü alkole, sigaraya bağımlı insanları kurtarmaya yönelik çalışmalar yapar."

e) *Hayvanlar ve doğa için çalışanlar: K5, 14*

K5:" *Hayvanlar ve doğa çünkü hayvanların daha çok ihtiyacı var ayrıca doğa kirlenirse bu bizim için sondur.*"

f) *İnsan haklarını ve sağlığı korumaya çalışanlar: K13*

K13:" *İnsan haklarını ve sağlığını koruyanlar çünkü bunlar önemlidir.*"

h) *Darüüşşafaka: K1*

K1:" *Darüüşşafaka çünkü çocukların eğitimi için.*"

i) *İnsanları Kurtaran: K8*

i) *İnsanlar ve hayvanlar için kurulanlar diğerlerine göre daha faydalıdır: K14*

K14:" *Bence hayvanlar ve insanlar için yapılan yardım kuruluşları diğerlerine göre daha faydalı fakat doğa için yapılan yardım kuruluşları da çok önemli.*"

6.Bir sivil toplum kuruluşunun faaliyetine katıldınız mı? (Ne hissetiniz? Katılmak ister miydiniz? Bu soruya katılımcıların tamamı sivil toplum kuruluşu faaliyetine katılmadığını fakat katılmak istediklerini dile getirmiştir.

Bazı örnek yanıtlar:

K2:" *Katılmadım ama katılmak isterdim. Katılsaydım çok mutlu olurum.*"

K3:" *Katılmak isterim çünkü insanlara yardım ederim.*"

K5: *"Katılmak isterdim, yardım etmeyi çok seviyorum."*

K13:" *İlgilendiğim bir alan olursa katılmak isterim."*

7.Sivil toplum kuruluşlarının ortak özellikleri nelerdir?

a) *Sivil toplum kuruluşlarının ortak özelliği 'yardım etmek' yanıtını verenler*

K2, K3, K5, K7, K8, K12, K13

K3:" *Yardımlaşma insanlara yardım etme"*

K7:" *İnsanlara yardım sağlamak"*

K8:" *İnsanları korumak insanlara yardım etmek"*

K12:" *Hepsi bir şeylere birilerine yardım ederler"*

b) *İnsanlara yardımın yanı sıra doğa ve hayvanlara da yardım*

K4, K6

K4:" *İnsanlara ya da hayvanlara yardım etmek"*

K6:" *İnsanların, hayvanların, doğanın vb. bakımını yapmaları"*

c) *Sivil toplum kuruluşlarının özelliklerini daha kapsamlı değerlendirenler*

K11, K14

K11:" *Bütün sivil toplum kuruluşlarının bir şekilde dünyaya yararı dokunuyor. Hiçbir yerde doğaya ve insanlara zarar veren bir dernek görmedim. Bu yüzden hepsi bizim yararımıza kurulmuştur.*"

K14:" *Gönüllü kişilerden oluşur. Bütün sivil toplum kuruluşları toplumsal yaşamdaki eksikleri gidermek amacıyla kurulmuştur.*

8.Sivil toplum kuruluşlarının birbirinden farklı özellikleri var mıdır?

a) *Fark yoktur yanıtını veren katılımcılar:*

K2, K14

K2:" *Farkı yoktur ama biri eğitim konusundadır, biri sağlık konusundadır"*

K14:" *Yardım ettikleri konu dışında hiçbir farklarının olmadığını düşünüyorum"*

b) Fark vardır diyen katılımcılar:

K1, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K11, K12, K13

Bazı yanıtlar:

K3:" Farklılık vardır çünkü Dariüşşafaka eğitim veriyor, Kızılay kan bağıışı yağıyor."

K4:" Fark vardır bazıları hayvanlara bazıları engellilere yardım eder."

K5:" Fark vardır bunlar koruma, paylaşma vb."

K6:" Hepsinin görevi farklıdır."

9.Bireyler neden sivil toplum kuruluşu kurmaya ihtiyaç duymuş olabilir?

a) İnsanlara yardım etmek için

K1, K2, K3, K4, K7, K8, K9, K12

K2:" Durumu olmayan insanlara yardım etmek için."

K4:" Bazıları engelli bazıları fiziksel engelli olan insanlar için."

K9:" Halkın ihtiyacını karşılamak için"

K12:" Etraflarından yardıma ihtiyacı olan ama yardım edilmeyen kişilere yardım etmek için sivil toplum kuruluşu kurmuş olabilirler."

b) Farklı yanıtlar veren katılımcılar

K5, K6, K11, K13, K14

K5:" Daha fazla amaca ulaşmak için"

K6:" İhtiyaçlar arttığı için"

K11:" Devletin karşılayamadığı ihtiyaçları gidermek amacıyla kurulmuş olabilir."

K14:" Çünkü bir yerlerde bizlerin desteğine ihtiyacı olan canlılar veya varlıklar var. Bizlerde o insanlara ve canlılara yardım etmemiz gerektiğinin bilincindeyiz ve bu yüzden dernekleri açıyoruz."

10.Sizce her birey bir sivil toplum kuruluşuna üye olmalı mıdır? Neden?

a) İnsanlara yardım etmek için üye olunması gerektiğini düşünenler

K1, K2, K3, K4, K6, K7, K9, K12

K1:" İnsanlara yardım etmeli"

K2:" Evet çünkü her bir insan bir insana yardım ederse karşısındaki insanda mutlu olur kendisi de."

K3:" Olmalı, çünkü herkese yardım ediyorsun."

K6:" Evet yardım etmek iyidir."

K7:" Olmalıdır, insanlara yardımın çoğalması için."

K10:" Evet, çünkü etrafta yardıma ihtiyacı olan birçok insan var."

b) Gönüllü istekli insanların üye olması gerektiğini düşünenler

K5, K8, K11, K13, K14

K5:" Hayır, çünkü üye olmak zorunlu değildir. Eğer iyilik yapacaksa katılabilir."

K8:" İsteyen olmalıdır."

K11:" Her birey üye olmamalıdır. Çünkü bütün insanlar kendine verilen görevi yapamayabilir.

K13:" İsteyen olabilir. Çünkü iyi bir amaç için kurulduysa faydalı olabilir. İlgileri varsa üye olabilirler."

K14:" Bence gerçekten yardım etme isteği olanlar üye olmalı çünkü bu tarz şeylerde insanın içinden gelmesi gerekiyor en azından o şekilde daha faydalı oluyor."

11.Sivil toplum kuruluşunun toplumsal yaşama katkısı nedir?

a) Yardım ve ihtiyaçları karşılama olarak katkı

K2: "Bireylerin birlik ve beraberliğini, yardımlaşmayı artırmaktadır."

K6: "İhtiyaçları karşılar."

K8: "İnsanlara yardım eder, insanları kötü alışkanlıklardan uzaklaştırır."

K9: "Halkın ihtiyaçlarını giderir, halka yardım eder."

b) İnsanları ve canlıları korumaya, kurtarmaya katkı

K1: "İnsanların daha iyi yaşamasına katkı"

K3: "İnsanları canlıları kurtarıyor."

K4: "İnsanları korur."

K5: "Hayat kurtarır."

K11: "Kurulduğu amaca göre faydaları vardır."

c) Mutluluk katkısı

K12: "Yardım edilen insanlar mutlu olurlar. Mutlu oldukça etraflarına da mutluluk saçarlar. Mutlu olan insanlar toplumu ister istemez olumlu etkiler."

d) Sosyallik katkısı

K13: "Bir sivil toplum kuruluşuna katıldığında çevrede sosyallik artar."

e) İnsanların hayata pozitif bakmasına katkı

K14: "Hayatımızı güzelleştiriyor. Yardım edilen kişilerin içine "Bir yerlerde iyi insanlar hala var" umudu serpiliyor. Canlıların bir nebze iyi hissetmelerini, doğanında devamlılığını sağlıyor." K7 ve K10 ise soruyu cevaplandıramamıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda katılımcı öğrencilerin sivil toplum kuruluşu algısının kapsamlı olmadığı açığa çıkarılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının işlevleri siyasal, toplumsal, kültürel ve bireysel olarak sınıflandırılabilir. Altıncı sınıf öğrencilerinin Sivil Toplum Kuruluşunu "gönüllülük" ve "yardım" değerleri ile açıkladığı görülmüştür. Bu durum Sivil Toplum Kuruluşlarının öğretiminde STK'ların devleti etkileme gücünün arka planda kaldığını göstermektedir. Temel amaçları içinde etkin vatandaş yetiştirme amacı olan Sosyal Bilgiler dersinde bu durum eksiklik olarak görülebilmektedir. Bir araştırmada Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşu yöneticileri çalışmanın katılımcıları olmuşlardır. Sivil Toplum Kuruluşu yöneticileri de STK'ları "yardım kuruluşu" olarak gördüklerini yansıtmışlardır (Karataş, 2013). Öğretmen ve öğretmen adayları ile yapılan başka bir çalışmada da Sivil Toplum Kuruluşu denilince ilk sırada "yardımlaşma, hayırseverlik" geldiği görülmüştür (Selanik Ay, 2016). Farklı okullarda eğitim gören katılımcı öğrencilerin benzer cevaplar vermesi öğretmenlerin ders içeriğini benzer şekillerde yürüttüklerini düşündürmektedir. Öğrencilerin bildiği Sivil Toplum Kuruluşlarını Kızılay, Yeşilay, TEMA, LÖSEV, TEV, MEV, Mehmetçik Vakfı, Akut, TEGV, AÇEV oluşturmaktadır. Öğrenciler sivil toplum kuruluşlarını öğrenirken sosyal hayatta televizyon, internet ağı gibi destekleyicilerle pekiştirdikleri kuruluşları daha kalıcı öğrendikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların uluslararası alanda sivil toplum kuruluşu bilmediği tespit edilmiştir. Bu durumun temel nedeni ise Sosyal Bilgiler müfredatında yer almaması olarak görülmüştür. Bu durum

küreselleşen dünyada küresel vatandaşlık ile bağdaşmamaktadır. Öğrencilerin kurmak için en fazla ilgi gösterdiği Sivil Toplum Kuruluşunun engelli insanlar için olduğu açığa çıkarılmıştır. Bu konuda son dönemlerde Türkiye de engelli vatandaşların yararı için yapılan uygulamaların ve kamu spotlarının etkisinin olduğu düşünülmektedir. Katılımcılara göre en önemli çalışmaları yapan Sivil Toplum Kuruluşunun Kızılay olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal hayatta en fazla karşılaştığı, medyada en fazla yer verilen sivil toplum kuruluşu olması nedeniyle Kızılay'ı daha iyi öğrendikleri görülmektedir. 14 öğrencinin tamamının Sivil Toplum Kuruluşu faaliyetine katılmadığı fakat katılmak istediği tespit edilmiştir. Bu tespit gösteriyor ki Sosyal Bilgiler dersi müfredatında yer verilen "yardımseverlik" değeri öğrenciler tarafından kazanılmıştır. Altıncı sınıf "Birey ve Toplum" öğrenme alanında yer verilen dördüncü kazanımda: "Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşmayı ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır." kazanımı aktif yaşantıya yönelik bir kazanım olmasına rağmen katılımcıların somut yaşantı kazanmadıkları tespit edilmiştir. Katılımcılar Sivil Toplum Kuruluşu kurma ihtiyacını "insanlara yardım etmek" teması doğrultusunda açıklamıştır. Öğrencilerin öğrendikleri sivil toplum kuruluşları incelendiğinde toplamda on iki farklı sivil toplum kuruluşu yazdıkları görülmüştür. Fakat bu sivil toplum kuruluşlarından, doğa ve çevre için olan sadece iki tanesidir: TEMA ve ÇEVKO. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşlarına üye olma konusunda pozitif algıya sahip olduğu açığa çıkarılmıştır. Öğrencilerin Sivil Toplum Kuruluşlarının toplumsal, bireysel ve kültürel yaşama sağladığı katkının farkında oldukları fakat siyasal boyutundan haberdar olmadıkları tespit edilmiştir. Katılımcı demokrasi anlayışının yerleşmesi için öğrencilerin Sivil Toplum kuruluşlarının siyasal etkisinin de bilincinde olması gerekmektedir.

Öneriler

Sivil toplum kuruluşları ile okullar iş birliği yapmalıdır. Öğrenciler somut yaşantı kazanmalıdır.

İnsanların eğitimi, sağlığı, gelişimi vb. yönleri için kurulan sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra hayvanlar ve doğa için kurulan sivil toplum kuruluşları da öğrencilere öğretilmelidir.

Küreselleşen dünyada uluslararası sivil toplum kuruluşları da öğrencilere öğretilmelidir.

Temel amacı etkin vatandaş yetiştirme olan Sosyal Bilgiler dersinde sivil toplum kuruluşlarının devleti yönlendirebilecek güce sahip olabileceği de öğrencilere kavratılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akdemir, A. (1996). *Girişimcilik Kültürü: Para ile Mutlu Olunur mu?* Kütahya: Kişisel Yayın.

Doğan, İ. (2002). *Özgürlükçü ve Totliter Düşünce Geleneğinde Sivil Toplum*, İstanbul: Alfa Yayınevi.

Duman, F. (2003). *Sivil toplum*. (Editör: Mümtaz'er Türköne). Ankara: Siyaset Lotus Yayınevi.

Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erdoğan, M. (1998). *Liberal toplum liberal siyaset*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev. Editörleri: Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gözübüyük Tamer, M. (2010). Tarihsel süreçte sivil toplum. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(1), 89-105.
- Karakurt Tosun, E. (2007). Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Türkiye'de yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları. *PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 3(2), 1-16.
- Karataş, İ. H. (2013). Türk Eğitim sisteminde sivil toplum kuruluşlarının konumlarına ve işlevlerine yönelik STK yöneticilerinin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 63- 87.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koç, K. (2005). *Sivil toplum kuruluşlarının siyasal iktidarın karar verme sürecine etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: a guide to desing and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Selanik Ay, T. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitimde sivil toplum kuruluşlarından yararlanmaya ilişkin görüşleri. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(23), 50-68.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi sivil toplum kuruluşları ve yönetim*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yılmaz, A. (1997). Sivil toplum demokrasi ve Türkiye. *Yeni Türkiye Dergisi*, 3(18), 86-102.